

1. Drejeri / Chr. / Diff. de Conver-
sione Iudaeorum, Regiomonti
1691.
2. Eckstein / Gottlieb / Summi Dei
Magnatissimum, ex Genes. III.
v. 22. contra Iudaeos, Wittenbergae
1685.
3. Edzardi / Sebast. / Diff. ex Philo-
logia Hebraica, Wittenbergae
1695.

DISPUTATIO THEOLOGICA ¹²⁴
DE
AMBITIONE
OFFICII EC-
CLESIASTICI

Occasione Dicti Paulini I. Tim. III, I.
CONSCRIPTA,

QVAM
AUXILIANTE DEO TRIUNO,
CONSENTIENTE VENERANDORUM THEO-
LOGORUM ORDINE,
PRÆSIDE

*SUMME REVERENDO, AMPLISSIMO ATQVE
EXCELLENTISSIMO*

DN. JOANNE FECHTIO,

SS. Theol. D. & PP. longe celeberrimo, Consistorii
Ducalis Assessore gravissimo, & Districtus Rostochiensis
Superintendente meritissimo,

Dn. Patrono, Præceptore & in Christo Parente
æterna pietate colendo,

IN ILLUSTRIS ACADEMIA ROSTOCHIENSI
FORIS ET LOCO CONSUETIS

DIE II. OCTOBR. ANNO M DCC II.

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT
AUTOR

JOHANNES CHRISTIANUS
SCHAPER, Lucca-Lufatus,
SS THEOLOGIE CULTOR.

Recusa Anno. 1715.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
AMBITIONE
OFFICII EC-
CLESIASTICI

Occasione Dicit Paulus I. Tim. III. 1.
CONSCRIBITA

AVULSANT DEO TRINUS
CONSENTITE VNERANDORUM THEO-
LOGORUM ORDINE
PRÆSIDIO
SVMME REVERENDO, AN. PARRISIO THEOP
SACRILEGIISSIMO

DN. JOHANNIS FECHTIO.

S. Theol. P. & P. long. celebrans, Confessor
Ducis Allobrogevillensis & Duxis Rostochiensis
superintendentis mortali no.

Da. Senonæ, Prætor & in Civitate Parisiæ
sacerdos sacre ecclesiæ

IN ILLUSTRI ACADEMIA ROSTOCHIENSIS

HABIT ET LOCO CONSUETI

DIE 4. OCTOB. ANNO M. DC. LXXII.

PRINCE RECTORUM DISPOSITIONI SUBMITTIT

A. TOR

JOHANNES CHRISTIANUS

SCHÆFER, Lucas, vltimus.

S. THEOLOGIE CULTOR

Novis Anno 1772

32

THEOLOGO SUMMO,
DOMINO JOHANNI FECHTIO, SS. Theologiae Doctori
& Professore publico in alma Rostochiensium Academia ce-
leberrimo, Consistorii Ducalis Assessori gravissimo, & dice-
ceseos Rostochiensis Superintendenti meritisimo,
Patri in **CHRISTO** venerando, & Patrono honoratissimo,

Gratiam & pacem à **DOMINO** !

Est quod gaudeam, Vir Summe-Reverende atque Ma-
gnifice, per Ornatissimum Virum Juvenem, DN. JOH.
CHRISTIANUM SCHAPERUM, venerandi Antistitis
inferioris Lusatiae filium, in patriae & Parentum decora-
natum, occasionem mihi oblatam esse, & meum, quo Te colo,
obsequium, & necessitudinem pariter, qua cum SCHAPERIS con-
junctus sum, palam exponendi. Indicavit enim ille, conscribi
à semet Dissertationem, Tuo sub praesidio propediem erudito-
rum examini subjiciendam. Lætitiam inde tuli singularem; cum
conatus isti argumento sint, pietatis, solertiae, eruditionis atque
prudentiae fructibus abundare Juvenem, quem puerum, ho-
rum semina in Ipsum sparsa cognoscens, amare cœpi. Unde &
hæc jam olim animo præcipiebam; quippe qui & educationem
solicitam, ab utroque adhibitam Parente, cognitam haberem &
Juvenem in ædibus Patruī, Consummatissimi Professoris Me-
dici, Domini D. JOH. ERNESTI SCHAPERI, Fautoris Opti-
mi, morum virtutumque exemplis incitari non ignorarem.
Spem tamen hujus lætitiæ potissimam ponebam in Tua, Vir,
Magnifice, Cui se formandum tradiderat, institutione, quam
Germania celebrat, exteri mirantur, orthodoxa exoscularur,
Ecclesia. Cum itaque gaudium hoc lege amicitiae commune ha-
beam cum Amico veteri, fido, constanti, Summe-Reverendo
atque Amplissimo Domino, JOH. SAMUEL SCHAPERO,
Mar-

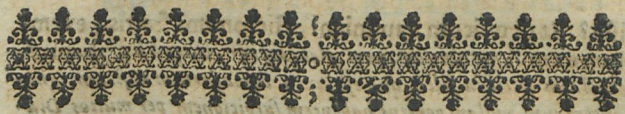
Marchionatus Lusatiae Inferioris Superintendentente Generali, & Confistorii Assessore meritissimo; hoc mihi quoque commune sumam, concedas, rogo, ut Tibi, Summe Reverende in CHRISTO Parens, gratiam habeam Illius nomine, quo cum nunquam in gratiam redire mihi contigit. Non eo hæc scribo animo, quasi de gratitudine Optimi Parentis dubitem, quem officiorum memoriam incredibili & singularis exempli pietate, servare scio; Sed quod propius à Te absum, & alloqui Temet per literarum commercia inter honores atque delicias reputem, in super ex mente Amici mei conjunctissimi memet agere confidam. Tu reddes, Ille recipiet brevi Filium pium, morigerum, doctum, & ad sacras in Ecclesia DEI operas quam optime præparatum. Habebit uterque cur vehementer & perpetuo gaudeat, Divinum enim bonum est, probos gignere liberos, & literarum cultura regenos quasi Ecclesiae ac Reipublicae usibus commodisque tradere. Server DEUS Vobis hæc gaudia perpetua, nec non eorundem incrementa, ex Doctissimi Domini RESPONDENTIS meritis indies suæ crescentia largiatur, atque auspiciatissimum omen, quod ex hac Ejus Dissertatione capimus, in Eum ita convertat, ut citra ambitionem ad præconium Evangelii rite vocatus omnes sacri muneris partes exornet quam dignissime. Tibi vero, Vir Summe Reverende atque Magnifice, pro egregia eam quam Ecclesiae & studiosae juventuti navas, opera, Summum Numen eam rependat felicitatem, valetudinem, longævitatem, beatitudinem, quam plurimae Ecclesiae, plurimae Reipublicae, plurimi Parentes, plurimi discipuli, plurimi obsequentes, quos inter & ego, ex animo Tibi precantur. Vale in DOMINO! Scribebam Lüneburgi d. XX. Septembris, A. R. S. MDCCII.

Magnifice atque Summe Reverendi Tui Nominis

cultor obsequiosissimus,

HENRICUS JONATHAN WERENBERGIUS,

SS. Theol. Licent. Superint. Lüneburg.

IN NOMINE JESU CRUCIFIXI!

PRÆFATIO.

Vanquam officia ad Rempubl. ministranda constituta ambire, si modo tantum fiat iusto, nec divinis nec humanis legibus prohibeatur; summis tamen antiqua gens Romana ideo effertur laudibus, quod neminem nisi dignum muneri præposuerit, nec pretio vel precibus se corrumpi passa fuerit, sed plerumque invitos ad officia traxerit: nec Neroni & Alexandro Severo, Imperatoribus Romanis, vitio vertitur, quod ille munera ambientium preces non exaudiverit, hic vero invitos non ambientes ad dignitates produxerit. Et quoque negari nequit, Romanorum diligentiam, quam in eligendis Candidatis adhibuerunt, mereri, ut quam maximis laudibus evehatur; siquidem ea nihil aliud, nisi Reipubl. salus, quæ a dignitate Rempubl. bene ministrantium maximam partem dependet, quæ sita fuit. Interim tamen & id firmo statuto, non peccari, si officia licite appetantur. Sed an æque Ecclesiastica, ad Civilia munera ambire liceat, non inutilis & injucunda est quæstio? Et tam S. Scripturæ effatum, quam Patrum exempla negativam nobis persuadere sententiam videntur. Summus enim Apostolus Paulus, *nemo, inquit, sibi ipsi usurpat honorem, sed qui vocatur a DEO, quemadmodum & Aaron.* Hebr. V. 4. Et quem fugit, Ambrosium Episcopum Mediolanensem, Aurelium Augustinum Hipponensem Antistitem, Johannem Chrysostomum Præsulem Constantinopolitanum, Patres antiquæ Ecclesiæ & prudentia & morum gravitate admodum insignes, pluresque alios spartam Ecclesiasticam sibi oblatam sæpe numero detrectasse, eamque non nisi invitos in se suscepisse?

Epistol. 60. a-
 pud Hieron.

pisse? Et ut unicum Pauliniani, Hieronymi fratris, exem-
 plum ex multis referam, cum celebraretur, inquit Epiphanius,
 collecta in Ecclesia villa, quæ est juxta monasterium nostrum, igno-
 rantem eum, nullam penitus habentem suspensionem, per multos Dia-
 conos apprehendi iussimus, & teneri os ejus, ne forte se liberari cu-
 piens, adjuraret nos per nomen Christi: & primum Diaconum
 ordinavimus, proponentes ei timorem DEI & compellentes, ut mini-
 straret. Valde quippe obnubilatur, indignum se esse contestans. Vix
 ergo compulimus eum, & persuadere potuimus testimonis Scriptura-
 rum & propositione mandatorum DEI. Et cum ministraret in san-
 ctis sacrificiis, rursus eum, ingenti difficultate, tanto ore ejus, or-
 dinavimus presbyterum, & iidem verbis, quibus antea svaseramus,
 Epistol. 204
 impulimus, ut sederet in ordine presbyterii. Hinc & Augustinus,
 Multi, ait, ut Episcopatum suscipiant, tenentur inviti, perdacur-
 tur, includuntur, custodiuntur, pariuntur tanta, que nolunt, donec
 eis adsit voluntas suscipiendi operis boni. Fateamur tamen oportet,
 varia illisqve graviora restare argumenta, quæ pro contra-
 ria & affirmativa pugnant sententia, ita ut supra motam quæ-
 sitionem dignam, quæ paulo accuratius pensitetur, haud im-
 merito dixeris. Et cum itaque operæ pretium sit, ut hocce
 argumentum justè evolvatur diligentia; ego verò à Parente
 meo venerando, aliisque, quos secundum post Parentes fili-
 ali veneror cultu, studiorum meorum in hac Alma per
 quinquenniū, Lipsiæqve per bienniū pertractatorum, ra-
 tionem reddere jubeat, animum induxi, in hoc argumento
 resolvendo meum periclitari ingenium. Totam autem rem
 in duas sectiones dispescam. In priori locus Paulinus I. Tim.
 III. 1. quem fundamenti loco suppono, explicabitur; In po-
 steriori vero Thesis ipsa examinabitur. Cæterum ignosces,
 L. B. si totam hanc disputationem rudi tantum minerva con-
 scriptam cognoveris; temporis enim, quò hæc conlarcinavi,
 angustia majorem huic operi impendere laborem haud per-
 misit. Deus autem T. O. M. fons omnis Sapientiæ & verita-
 tis, omnia in sui sanctissimi nominis gloriam cedant, jubeat.

SECTIO

SECTIO I. EXEGETICA

DICTUM PAULI I. TIM. III. V. I. EXPLICANS

§. I.

Um una & sola S. Scriptura rerum sacrarum domesticum & proprium principium sit; ei vero nec traditionibus opus sit; quod Pontificii propugnant, qui in Concilio Trident. asseruerunt, una cum Scripturas & traditiones, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu S. dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipiendas & venerandas esse; nec rationis auxilio indigeat, ut Calviniani, quoniam non verbis, ipsa tamen praxi doceant; nec sit, quod ad verum S. Scripturae sensum erudendum vel immediata inspiratio vel visiones & raptus accedere debeant, sicut Quackeri aliique Fanaticorum delirant, necesse est, ut id, quicquid modo doceamus ac propugnemus, uni, soli S. Scripturae, tanquam unico, vero fundamento & Principio superstruatur. Magno opere itaque & ego censui, de ambitione officii Ecclesiastici differturus, ut quidam locus Scripturae clarissimus solidum ceu fundamentum toti operi meo supponeretur, ne supra arenam aedificium exstruere viderer: qua propter locum Pauli I. Tim. III. v. I. in quo ille hac de re quam clarissime agit, non solum allegandum, sed prius explicandum etiam esse, duxi, quam opus ipsum aggrederer, ut eo citius, eoque magis veritas assertionis meae elucesceret. Ne vero te, L. B. iusto diutius detineam, me ad opus ipsum accingam.

Seff. IV. De-
cret de Cano-
ne Scripturae.

A 2

§. 2.

Placet autem locum, in quo de ambitione officii Ecclesiastici Paulus differit, huc apponere, prout in Textu Originali & Versionibus ipse legitur; ut eo minus de vero hujus loci sensu dubitari queat. Verba autem in fonte ita fluunt.

πιστός ὁ λόγος, ἔτις ἐπισκοπῆς ἀρέσκει, καλὰ ἔργα ἐπιθυμεῖ :

Versio Latina ita sonat.

Indubitat us sermo, si quis Episcopi munus appetit, bonum opus desiderat.

LUTHERUS vero vertit :

Daß ist je gewißlich wahr, so jemand ein Bischoffs Ampt begehret/ der begehret ein köstlich Werk.

§. III.

Priusquam vero operam meam eo conferam, ut demonstratur, quis hujus loci Biblici verus sensus sit, brevis memorabilium vocabulorum Textus ad eorum emphasin indicandam resolutio Grammatica instituenda erit. Convento itaque primum me ad voces enodandas, quæ hæc sunt : πιστός ὁ λόγος, brevissimis tantum monituro, quid vocabula proprie significant, cum eorum explicatio in omnibus fere Commentariis prolixior extet. Significant autem hæc duo vocabula idem, ac si Paulus pluribus dixisset verbis : Sermo, quem ad te, Timothee, jam facio, tanta gaudet certitudine, ut de ejus veritate nunquam dubitare queas; vel ut Ambrosius in h. l. commentatur : *De quo sum locuturus, veraciter loquor, ne quis existimet, me fuisse mentitum.* Vertit quidem h. l. Ambrosius modo laudatus, *humanus sermo*; quod vero ideo factum esse, Erasmus credit, cum ille pro πιστός legerit ἁγιος. Sunt quoque quidam codices, qui

(b) Libr. de Dign. Sacerd. T. IV. p. 449.

qvi hīc, minus tamen recte habent, *ἀνθρώπινος λόγος*, *humanus sermo*. Nos puro in hāremus fonti; sententia Gerhardi, Balduini, aliorumq; Ecclesiae nostrae Heroum subscribentes, qvi omnes docent, ita recte legi, ac Paulum istis verbis, *πιστὸς ὁ λόγος*, morem Spiritus Sancti sequutum, qvippe qvi, qvando qvicquid commemoratum dignum, vel supra fidem humanam positum proponeret, hac loqvendi ratione semper uteretur, conf. I. Tim. I. 15; II. Tim. II. 17. Tit. III. 8. Apoc. XXI. 5. fidem sibi conciliare voluisse; ut nempe crederetur iis, qvā de ambiendo Episcopatu diceret. Equidem hanc asseverationem cum sententia praecedente de salute mulierum per fidem ac per gignendos liberos, eosqve recte instituendos acquirenda conjungunt Chrysostomus, Theophylactus, aliiqve, asserentes, hanc magis qvam illam, asseveratione egere: Sed Ambrosius, & cum illo plures hanc loqvendi formulam ad sermonem de episcopatu institutum pertinere contendunt; cum haec posterior Pauli sententia, nisi illam priorem gravitate superet, ejusdem tamen momenti sit, nedum qvōd haec asseveratio posteriorem praecedat, priorem autem sequatur sententiam, ita ut & ex ordinis natura conjectu facile sit, Paulum illis verbis potius ad sententiam de Ministerii ambitione qvam ad priorem respexisse.

§. IV.

Jam unde vox *τῆς επισκοπῆς* oriatur, & qvā ejus significatio sit, videndum erit. De hujus autem vocis etymologia inter sese dissentiunt Doctores. Alii enim vocem *τῆν επισκοπῆν*, a qvo vocabulo nomen Episcopus habet, *ἀπὸ τῆς επισκοπῆς* derivant, qvōd est idem, qvōd inspicere, superintendere, curiose observare, & cum sollicitudine rem aliquam speculari. Cui sententiae

Aug. L. 19. Augustinus, & Bernhardus patrocinantur, nec non Iffidorus Pelusiota, qui scribit: *Episcopus ex ipso nomine per-*
c. 19. Bernh. *spectum habeat, quod speculari eum oporteat, atq; omni ex*
Lib. 2. de con- *parte oculum esse, omnia prospicientem neq; quicquam negli-*
fid. ad Eugen. *gentem.* Alii vero ἀπό τῆ ἐπισκοπῆς deducunt, quod
c. 6. Iffid. Lib. *visitare significat.* Et quanquam hæc posterior sen-
t. Epist. 149. *tentia nõ adeo spernenda sit, siquidem ea vocabuli de-*
rivatione ad aliquam muneris Episcopalis partem re-
spicitur, quæ in visitandis Ecclesiis Episcopi fidei com-
missis consistit; priori tamen calculum addere placet;
& quidem ideo, cum, si vox ἐπισκοπῆς ἀπό τῆ ἐπισκοπῆς
deducatur, natura officii Episcopalis magis exprimi
videatur. Id enim sollicite videndo ac curando, ut
omnia decenter ac ordine in Ecclesia fiant, potissimum
absolvitur. Significat itaque proprie vox τῆς ἐπισκοπῆς
officium, quod rem fidei creditam sollicite specularando,
eiq; providendo administratur ac impletur. Et ἐπισκο-
πῆ latine idem est, ac Superintendens, sive Superat-
tendens, vel, ut Ambrosio placet, Super-Inspector, &
Augustino, Superintendentor, Luthero vero, speculator:
nec multum discriminis est inter nomen τῆ ἐπισκοπῆς &
nomina ea, quibus olim Propheta V. T. insigniebatur,
modo τῆς ἐπισκοπῆς, Wächter/modo τῆς ἐπισκοπῆς &
tatus. Notandum autem hic bene est, quod sicut Genti-
lium Dii apud Plutarchum & Homerum, nec nõ homi-
mines, utpote Phidias apud Plutarchum, Magistratus
Atheniensium apud Aristophanem & Suidam, Romani
Præfecti apud Arcadium Jctum & adolescentes Athe-
nenses, quando peregrinationibus vacaverunt, ἐπισκο-
ποι quondam vocati fuerunt: Ita & nomine τῆς ἐπισκοπῆς
h. l. nullum officium aliud, quam sacrum & ecclesiasticum
indigitetur; id quod consequentia textus lucu-
lenter

Ezech. III. 17.
c. XXXIII. 7.
Amos VII. 12.

lenter probant. Nec silentio est prætereundum, officium illud hic non solum intelligi, quod inter cœtera munera ecclesiastica eminet, quodq; hodie episcopale audit; sed Paulum quoque hoc nomine reliqua officia complecti, quæ modò verbum prædicando divinum & Sacramenta juxta Domini institutionem administrando absolvuntur, quocumq; nomine etiam illa veniunt. Nomina enim ^{ἡς ἐπισκοπῆς & τῆς ἐπισκοπῆς} temporè primitivæ Ecclesiæ paulo generalius, quam hodie, sumebantur, ita ut nomine Episcoporum Presbyteri etiam sive Pastores comprehenderentur. Quippe hoc patet ex Act. XX. ubi v. 17. ^{πρεσβυτέρος} Paulus alloquitur, eosdem autem v. 28. ^{ἐπισκοπῆς} salutatur, certissimo argumento, nullam plane differentiam inter Episcopum & Presbyterum esse, sed utrumque pari passu ambulare. Nec minus pro hac sententia pugnat ipsum Caput III. l. Epist. ad Tim. cujus primordium jam explicamus. In eo enim Paulus Timotheum docet, quomodo se quisque ordo ecclesiasticus gerere debeat; ne verbulo autem quidem presbyteri meminit; quem vero alium in finem, quam ut clarissime probet, quicquid de Episcopis dixerit, id quoque ad Presbyteros pertinere, & Episcopum ac Presbyterum minime inter sese differre. Conantur e quidem Pontificii, quorum Principes, Bellarminus & Marcus Antonius de Dominis, homo inconstantissimus atque ideo à Dannhæuro *ein verühmter Wetterhahn* vocatus, hanc sententiam valde inconsideratam, ac intolerabilem impudentiam cum summa impietate conjunctam, dixerunt, grandi argumentorum numero evincere, illum utrumque ordinem & jure divino esse distinctum, atque Episcopum ab ecclesiæ incunabulis Presbytero superiorem fuisse:

Verum

Blond in
dogia pro
conventio
non debet
& Presby
dicitur
Connov. T.
Il. p. 312. M. A.
in Dithmar
dicitur Presb.
contra P. An
L. 1. 1. 1. 1.
in Antiqui
Bellarmin
in Antiqui
in Antiqui
III. C. 1. 1.
Bellarm. L. I.
de Cleric. T.
2. p. 312. M. A.
de Dominis
Lib. II. de
Rep. Eccl. G.
3. 49. Danh. in
salve Reform.
p. 101.

tres aut Doctores. Et quomodo possibile erat constituere non habentem manuum impositionem ad elegendum, aut dicere ipsum equalem esse Episcopo? Decepit autem predictum Aërium nugacitas ipsius & amulatio. Profert autem ad errorem suum, & eorum, qui ipsum audiunt, quod apostolus scribit Presbyteris & Diaconis. Et ad Episcopum dicit: Ne neglexeris donum, quod in te est, quod accepisti per manus presbyterii. Et rursus in alio loco Episcopis & Diaconis scribit. Quare est, inquit, idem Episcopus & Presbyter? Et non novit ille, qui consequentia veritatis ignarus est, & historias profundissimas non legit, quod cum recens esset predicatio, sanctus Apostolus pro re nata, velut habebat, scripsit. Ubi enim Episcopi jam erant constituti, scripsit Episcopis & Diaconis. Non enim omnia statim potuerunt Apostoli constituere: Presbyteris enim opus erat & Diaconis, per hos enim duos ecclesiastica compleri possunt. Ubi vero non inventus est, quia dignus episcopatus, permansit locus sine Episcopo. Ubi autem opus fuit, & erant digni episcopatu, constituti sunt Episcopi. Cum autem multitudo non esset, non inventi sunt inter ipsos, qui Presbyteri constituerentur, & contenti fuerunt solo Episcopo in loco constituto. Verum sine Diacono impossibile est, esse Episcopum. Et curam adhibuit Sanctus Apostolus, ut Diaconi essent Episcopo propter ministerium. Sic Ecclesia accepit complementa dispensationis, sic illo tempore erant loci. Nam singula res non ab initio omnia habuerunt, sed progressu temporis ea, quae ad necessariorum perfectionem requiruntur, parabantur. Respondemus (1.) Scripturam S. Epiphaniae autoritate longe antecellere. (2.) hanc Aërii refutationem inter eas referendam esse, quas aliquando frigidiores esse, B. Chemnitius dixit, id quod explicatio hujus loci à Messalino instituta satis probat. (3.) Epiphaniae autoritati autoritatem Patrum non minus

Chemn. Orac
de Lect. Patr.
Messal. l. c. p.
110. seqq.

nus præclarissimorum, utpote Chrysofomi, Hieronymiac Theodoretî opponi posse, siquidem inter Episcopum & Presbyterum hi modo laudari Patres, aliiqve, nulum prorsus tempore Apostolorum discrimen fuisse, erudite propugnant. Theodoretî autem quanquam Nestorianismi suspecti (quod autem Ægid. Strauchius in Colleg. Hist. Eccl. MSS. falso de eo referri, putat)

Comment. in
Epist. ad Phi-
lipp. p. 124.

verba hic recensere operæ pretium erit, qui, Episcopos, inquit, appellat Paulus Presbyteros. Mirumque enim nomen habebant illo tempore. Et id nos etiam docet historia Actuum. Cum enim dixisset beatus Lucas, dromum Apostolum Ephestorum Presbyteros accersivisse Miletum, ea etiam dicit, quæ is dicta fuerunt. Attendite enim, inquit, vobis ipsis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus S. Episcopos pascere Ecclesiam Christi, & eosdem nominatis Presbyteros & Episcopos. Ita etiam in Epistola ad beatum Titum: Ideo reliqui Te Crete, ut constituas per civitates Presbyteros, ut ego tibi disposui. Et cum dixisset, quales esse oportet, eos, qui ordinantur, subiunxit: Oportet enim Episcopum sine crimine esse sicut Dei dispensatorem. Quin etiam hic quoque hoc ostendit. Episcopis enim conjunxit Diaconos, cum de Presbyteris nullam fecisset mentionem. Alioquin nec fieri poterat, ut multi Episcopi essent unius civitatis Pastores. Quos ita, ut scilicet essent Presbyteri, quos nominavit Episcopos.

Ut autem quoque vocem $\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\alpha\gamma\alpha$ paucis attingam, postulat ordo. Deducitur vero vocabulum illud à voce $\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\alpha$ seu $\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\alpha\gamma\alpha$, quod idem est, quod porrigo, extendo. Augustinus hic vertit, desiderat. Alias significat etiam vox $\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\alpha\gamma\alpha$, appetere, expetere, optare, quærere, utraque manu quid apprehendere, concupiscere. Sic enim græcus canit Poëta Homerus.

Lib. 21. in
Odyss.

ἄνδρῶν

ἔνθεν ἐπιχαμένη ἀπὸ πάσης ἀνωτερότητος.

Αὐτὰ γὰρ εἶπεν, ὅς οἱ περιέθετο Φαεινός.

Hinc extensa à clavo accepit arcum

Cum ipsa pharetra, quæ ei adjacebat lucida.

Est itaque in propatulo, Paulum illum laude mactare, qui secum agitet, deliberet, & sedulam operam navet, ut munus adipiscatur ecclesiasticum. Non probat autem hic Apostolus enormem officii ambitionem, quæ nec DEO, nec ejus Ecclesiæ inservire intendit, sed id tantum quærit, quod carni peccaminosæ congruum atque jucundum est, utpote *carni indulgere, pompaticè incedere, quæstui intendere, & delitiosè otiosi*, quod Ebertus hodie episcopari esse, dixit, ideoque & execrandum in Ecclesia est flagitium; sed illam laudat, quam haud infuscatus ardor sanctissimi DEI gloriam ac incrementum Ecclesiæ promovendi, gignit. Nihil enim, nisi quod sanctum sanctus Apostolus Paulus approbare potest; ut taceam, quod, Episcopum irreprehensibilem esse, in sequentibus requirat. Præterea Pauli tempore ac prioribus sequentibus seculis *optare episcopatum*, ut Clarii verbis utar, *nihil omnino erat aliud, quam optare quotidie millies pro Christo mori*; siquidem *tum temporis*, inquit Grotius, *Presbyteri munus non tantum cum gravissimis laboribus, sed & cum summis periculis erat conjunctum, ideo, quod hi maxime, ut aliorum Magistri ad pœnas vapentur*, (id quod Sozomenus testatur, referens, sub Sa-

L. 2. c. 12.

in Coll. Hist.
Eccl. Sec. 3.

S. 11.

B 2

secundum

secundum antiquos etiam dici possit : Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, i. e. opus in oculis divinis pretiosum, quippe in gloriam DEI salutem hominum cum periculo vite susceptum) quod sane optare nec crimen est, nec ulla religio prohibet.

S. VI.
Egyov vocat Apostolus episcopatum, q̄ve vox, inquit Hieronymus, opus non dignitatem; laborem non delicias, opus, per quod humilitate Episcopus decrescat, non intumescat fastigio, significat; vel, ut Augustinus hanc vocem exposuit, rem bonam & honestum praclarumque non censum aut imperium, sed officium denotat. Descendit enim hæc vox à vocabulo ἐργον, quod idem est, ac

Gen. II. 17. facio, vel ab ἔργον, ut sit quasi ἐργον, quod primus labor, qui vero erat difficilis, ac sudorem propellebat, ab Adamo terræ excolendæ fuerit impensus. Cur autem munus episcopale vel presbyterium ἐργον Paulus appellet, in aprico est, ut docent nempe, in episcopatu laborandum & pro salute Ecclesiæ indefesse vigilandum esse, minime vero otiaandum, ut Episcopi Romani vivere consueverunt, quippe qui in otio plus sunt, quam in negotio; id quod LUTHERUS Megalander suo quoque tempore re conq̄estus est, cum dixerit : Die Bâbstische

Tom. II. Script. G. m. p. 167.
Bischoffe haben wohl Edler Formen, die weniger Mühe kosten. Welche sind die? Nemblich nichts wissen / ehelichen Standt meiden / und dafür so viel gestüllet / Hürlein haben / ein silbern Stab lassen nachtragen / ein köstlichen Huth aufsetzen / eine grosse Platte haben / viel Städte und Land in Sprengel begreifen / hübsche Henaste reiten / Fürsten, Höffe halten / Officiales, das ist Leutschinder nehren / die Seelen mit Bann und Tyrannen morden / und daß ich es nicht vergesse / den

den Schild an allen Orten mit Stäben und Creuten
mahlen und heften / köstliche Fingerreiff und Hand-
schuh tragen / die Stein und Holz in Kirchen mit Weih-
wasser besprengen / die Kinder firmen / und die Gebat-
tern freundlich auff die Backen schlagen / so es anders
hübsche glatte Messin sind / doch ohne leichtfertigkeit / daß
nicht jedermann lache

§. VII. Epitheron vero, quo vocem *τῆς* Paulus exor-
nat, est illud notissimum vocabulum *τῆς καλῆς*, quod eun-
dem gignit sensum, ac si Paulus hæc verba suam ad Ti-
motheum fecisset: honestum, præclarum, bonum &
coram DEO pretiosum opus desiderat, qui episcopa-
tum appetit; & admodum scite vertit hic B. LUTHE-
RUS, der begehret ein köstlich Werk. Uritur autem
Apostolus ideo hoc epitheto, tum, cum quam plurimas
virtutes, quas infra recenset, & ex quibus est honestas,
in episcopatu, ut erudite B. Balduinus in h. l. commen-
tatur, resplendeant; cum, quia, interprete Hieronymo,
*in hoc ordine constitutus operosam virtutum exercendam
occasionem habet, divino cultui & honori, non suo, plebisq;
sibi commissa rebus, non suis, consulendi.*

§. VIII. Jam adhuc vox *ἐπιδοῦναι* explicanda restat. Cum
autem circa illam nihil fere observari queat, nisi quod
in expositione vocis *τῆς ὁπέως* jam monitum sit & præ-
tereâ me tempus festinare jubeat, nec actum agam, nec
diutius hic morabor; sed potius ad delineandum hujus
Dicit Paulini sensum literalem progrediar.

§. IX. Ut autem brevitati studeam, paucis illum tibi
L. B. exponam. Postquam vero Paulus Macedoniam
petiturus

petiturus Act. XX. 1. Timotheum Ephesi reliquerat
I. Tim. I. 3. ut obstaret corruptelis doctrinæ suæ, l. c.
ibique Ecclesiæ ministros constitueret; & ei officium
ipsum in memoriam revocaverat, deque suo Apostola-
tu c. I. II. 12. de suo exemplo, quo docet, quæ summa
sit, & scopus Evangelii v. 13. de precibus pro Magistratu
instituendis C. II. 1-7. & de ordine in Ecclesia servan-
do v. 8—15. egerat, munus commendare cœpit episco-
pale s. ecclesiasticum, idque admodum præclarum
deprædicare, ut quidam ad illud obeundum alliceren-
tur. Tum enim Ecclesia crudelitati hostium crucis
Christi erat ubique exposita; & ob horrenda Mini-
strorum, quibus in primis insidiæ struebantur, quos-
que tanquam duces gregum de medio tollere, religio-
erit, martyria, vix inveniebantur, qui illud sibi impo-
ni patiebantur, ita ut haud frustra metueretur, (Sicut
hoc agnovit Athanasius, qui ad Dracontium episcopa-
tum fugientem, *quod somnes, inquit, eandem mentem
habuissent, qualem nunc habent, qui tibi in consilio sunt, quo
pacto Christianus factus esses? Quod si vero post nostræ
tempora istiusmodi animos induant, quomodo poterunt sta-
re Ecclesia?*) ne aliquando Ecclesiæ Pastores deessent,
illaque tanquam grex Pastore destituta dissiparetur.
Ne autem quid ejusmodi Ecclesiæ obveniret, sed sem-
per quidam essent, qui hoc quæquam periculoso offi-
cio defungi gestirent, summæ id veritatis esse, confir-
mat, quod, qui episcopatum ambiat, opus desideret co-
ram DEO præclarissimum, siquidem hoc modo DEO &
Ecclesiæ optime inserviat, & maxima virtus sit,
Ecclesia afflictæ pericula reformidare nulla, nec ipsius
mortis, quæ tum capiti Ministri semper imminere sole-
at, ratione quidem habita, pastorale animose appetere
mu-

Epistol. ad
Dracont.
P. 344.

munus. Omnia enim, quæ ad delineandum hujus dicti
sensum literalem dixi, menti Apostoli exacte convenire,
multis quidem probari posset argumentis, cum vero me
in explicando hoc loco Paulino prolixum esse, mei insti-
tuti ratio prohibeat, sufficiet allegare Gregorium nobis-
cum in omnibus consentientem; hic vero, *notandum*, in-
quit, quod illo in tempore hoc dicitur, quo quis, qui plebibus
præerat, primus ad martyrii tormenta ducebatur. Tunc ergo
laudabile fuit episcopatum querere, quando per hanc quæquam
dubium non erat ad supplicia graviora pervenire.

T. I. P. I. Palf.
Curæ p. 123 3.

SECTIO II. DOGMATICA

THESIN IPSAM EXHIBENS.

§. I. 2

Absoluta Sectione priori Exegetica, ad alteram Do-
gmaticam devenio, in qua, quid de Ambitione of-
ficii Ecclesiastici sentiendum sit, succinctum quidem, di-
lucide tamen docebo. Verum, ut rem in pauca conse-
ram, positus ambagibus ipsam aggredior opus.

§. II.

Quid Paulus de hujus officii ambitione suo tempo-
re senserit, ex loco ipsius adducto explicatoque equi-
dem cognovimus, satis ab illo edocti, opus fuisse tunc
temporis præclarissimum, officium ambire ecclesiasti-
cum: Sed an æque & hodie actum ille laudem mere-
atur, qui ad ejusmodi adspiret munus, dubitari posse,
videtur, cum facies ecclesiæ quam tempore Pauli ho-
dierno die multo lætior & jucundior sit, atque sic cum
infortuniis, ecclesiam olim graviter affligentibus juxta
primaria causa, ob quam hanc ambitionem Apostolus
tam magni duxit, expiraverit. Verum enim vero,
quanquam tot pericula ecclesiæ, gratiose ipsi DEO
pro-

prospiciēte, non amplius imminēant, quæ quēquam
ab officio deterreere possent sacro; atque ideo non
amplius opus sit, ut pluribus episcopatus encomiis ad
hujusmodi obeundum quis alliciatur: nihilominus
tamen & hodie munus Pastoris iuste desideratur; siqui-
dem ipse locus Paulinus satis luculenter arguit, certas
ob quasdam circumstantias illud appeti posse. Et
præterea tantum abest, ut ad virtutes, quibus studen-
di præclarissimam episcopatum suppeditare ansam, su-
pra dixi, contendere prohibeatur, ut ad eas grassari
magna autoritate sacra lex jubeat. Quas vero ob cir-
cumstantias functio ministerii legitime desiderari que-
at, jam exponam.

§. III.

Officium vero ecclesiasticum appetere potest
Studioſus. Apostolo enim in loco a nobis supra ex-
posito non solum de iis tantum sermo est, qui sese
in defello sacrarum literarum studio, ad ejusmodi mu-
nus gerendum aptos reddiderunt, sed & eorum for-
titudinem laudans, qui, quibusvis cruciatibus contem-
tis, episcopatum ambiunt, quod supra jam dictum est,
clarissime nos docet, non quamlibet officii ambitionem
prohiberi, sed quasdam esse causas, ob quas ministeri-
um haud inique appeti possit. Inter illas vero & hæc
referri debet, quod studiosus, nisi ipse munus ambiat,
cum ille plerumque occasione adhuc destitutus sit, se-
donis à DEO gratioso sibi concessis nobilitandi, in oc-
culto jacere soleat, ita ut nec Magistratus, penes quem
jus vocandi est, nec Ecclesia, quæ Pastore indiget, quic-
quam de ipso noverint. Neesse enim est, ut vocan-
dus vocanti notus sit, siquidem DEUS neminem hodie
amplius immediate vocat, neque vocanti revelat, hic
vel

vel illic quæquam dignum latere, qui ecclesiæ ad pa-
scendam illam præficiatur; quæ propter necessarium, nisi
studia sua vacua esse velit, ipse vero a coniti vocetur,
munus Pastoris Studiosus ambire tenetur, sic enim me-
docuit Præceptor meus æternum venerandus Magni-
ficus & Maxime Reverendus DN. D. FECHT.
Præterea quilibet talentum suum à DEO sibi credi-
tum sœnerare juberetur. Et non sufficit, data occasi-
one eo negotiari atque lucrari, sed & requiritur, ut is
ansam quærat, cujus fidei ejusmodi talentum a DEO
est commissum, illud sœneri dandi: alias enim est reus
peccati omissionis, quod & sua natura mortiferum est;
& opus habet, ut sibi metuat, ne dona divina in ipso re-
condita propter otium inexcusabile sibi auferantur,
alterique concedantur. Ex quibus vero omnibus luce
clarius elucescit, cum extra controversiam positum sit,
DEUM Spiritum Sanctissimum potissima dona mini-
strantia Studiose Theologiæ tanquam suo organo electo
largiri; & illi eo laborandum esse, ut donum DEI sibi
concessum suscipitur, illudque emolumento quam pri-
mum cedat ecclesiæ; imprimis vero, quando ipse jam
expertus sit, frustra sperari, sibi otioso munus Pastorale
oblatum iri. Et præstatne, ut quis ætate florente ac
viribus robustis officium ambiat ecclesiasticum, hoc-
que pacto ad promovendum ecclesiæ incrementum,
atque labores gravissimos sustinendos adhuc potens sit,
quam ut diuturna expectatione ac otio irrevocabile
consumat tempus, & ob senectutem decrepitam vel pa-
rum vel prorsus nihil ecclesiæ inservire valeat? Quam-
ob rem firmo stat talo hæc sententia, melius esse, Stu-
diosum appetere officium, quam illum frustranea vo-
cationis expectandæ spe falli, nemini que prodesse.

Coll. Past. C.
II. §. 4. n. 2.
Marth. XXV.
24. seqq. Luc.
XIX. 13. seqq.

Jer. XLVIII.
10.

II. Tim. I. 6

C

§. IV.

v. 2.

Tit. I. 9. Lib.
de dign. sa-
cerd. T. IV. p.
449 450.

§. IV. *id. in v. p. p. o. i. l. i. v.*
Necesse autem est, ut Studiosus, quem ad officium suspirare posse, diximus, literis ac studiis sufficientibus & muneris, quod ambit, convenientibus sit instructus. Quippe Paulus Verbi divini Ministrum docibilem esse, postulat, i. e. ut se ipsum Apostolus explicat, *potens esse debet exhortari per doctrinam sanam & contradicenses convincere*; vel ut Ambrosius in h. l. commentatur, *debet sic polere sapientia, ut non solum creditum sibi populum sufficienter doceat, verum etiam, ut cunctarum queat heresium contradictiones à Catholica repellere ecclesia, ne sua imperitia imperitos minime doceat, & hujusmodi casu prævitus evenias illi, quod scriptum est: Cæco cæcus ducatum præbens, ambo in soveam cadunt. Qui vero talem se, ut diximus, esse ignorat, sacerdotium minime appetat, nec locum alterius usurpare præsumat, præsertim illius, qui fulgore suæ sapientiæ populorum potest corda lustrare.* Officium enim, quod ejusmodi appetit, magnum ac arduum est, ideoque nec proletaria, sed solida rerum sacrarum notitia requiritur. Quapropter, priusquam Studiosus spartam Doctoris ambire animo constituat, sui officii est, ut opus ad vires exigat, atque inquirat, quid ipsius humeri valeant, quid ferre recusent. Cum vero ob *Φιλανθρίαν* nobis connatam nosmet ipsos adulari soleamus, atque ideo potius viribus confidamus nostris, quam de iis desperemus, nob ipsi in hisce acquiescendum est, sed, ne se ipsum fallat, explorationi Viri cujusdam gravis ac eruditi se sua sponte, quod Excellentissimus Theologus Dn. Præses ac Patronus meus usque ad ultimum vitæ meæ halitum honorandus, l. c. salutariter consulit, offerre debet, ut de viribus suis eo certior reddatur. Et si ejusmodi examine

minæ instituto, dignus deprehensus est, qui ecclesiam doceat, tum demum merito ac salva conscientia Studiosus se ministerio adungi, desiderat.

§. V.
Non autem solida, ut officium sacrum legitime desideretur, solum sufficit eruditio; sed & Candidatum, fama vitæ inculpata excellere oportet; namque hoc catalogus virtutum Ministrum decentium à Paulo descriptus dilucide satis comprobat. Oportet, inquit, Apostolus, *Episcopum irreprehensibilem esse, vigilantem, sobrium, modestum, hospitalem, non violentum, non percussorem, non turpiter lucri cupidum, sed æquum, alienum à pugnis, alienum ab avaritia.* Titum quoque, inculpatum ut constituat Presbyterum, idem Apostolus jubet. Et sicut multum interest, ut is, qui jam ecclesiæ docendæ præest, irreprehensibilis sit; ita non minus refert, ut & hic, qui animum ad ministerium adponat, sit integritate ac innocentia. Hic enim æque ac ille, cum infamia flagrat, plus ecclesiam destruit, quam ædificat. Id quod experientia satis edocemur. Hinc quoque, Chrysostomus, Pater eloquentissimus, *qui sibi, inquit, vel levis culpa conscius est, male profecto facit, eam rem appetens, quæ indignum se per opera fecit. Non enim decet huiusmodi regere, sed potius regi. Eum quippe, qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, ut intar solis ceteros veluti stellarum igniculos in suo fulgore obscuret. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam atque compositam, ut omnes in illum & in eius vitam veluti in exemplar aliquid excellens intueantur.* Et in constitutione eccl. Saxon: apud Dedekennum hæc leguntur verba; *Welschen man zum Psarr-Herrn oder Prediger nehmen will / soll auch eines ehrbahren / redlichen und aufrichtigen*

v. e. g.

Til. 6.

Vol. I. P. I. p.
68.

tigen Wandels seyn / und wo er ehelich / ohne Aerger-
niß der ganzen Gemeine / und den Zuhörern zum guten
Exempel mit den Seinen Christlich Haus halten / und
derowegen / wo er frembd / und anderswoher erfordert
würde / soll er seines vorigen Wandels und Verhaltens
beständige / unverdächtige Zeugnisse / entweder von sei-
nen Præceptoribus oder Obrigkeit / oder Collegis, bey
denen Er bisher gelebet / für zu legen haben / und in die-
sen allen soll in der Wahl nichts hinterlassen werden.
Et relatu dignum est, Concilium Valentinum Primum,
ne illos quidem, qui, ut munus ecclesiasticum decli-
narent, se flagitiis ac criminibus inquinatos dixerunt,
ad hoc officium evehi, voluisse. Quæritur autem
merito, quid illi faciendum sit, qui famam suam crimi-
ne quodam grandi ac notorio commaculavit, & an ille
unquam ad ministerium aspirare queat? Ad quod
vero respondendum est, talem seria ac quotidiana pœ-
nitentia cuilibet spem facere debere certissimam, se
viribus omnibus eo niti, ut magis ac magis vita ipsius
antea pessime transacta emenderetur, & suo exemplo
alios veram pietatem doceat; eumque his factis omni-
bus, non minus aliis functionem Pastoris appetere
posse. Sic enim ille removet scandalum, quod alias
continuo creasset Ecclesiæ, si neglecta pœnitentia
in officium sese ingerere conatus fuisset, quodque
ipsi unice obstetisset, ne, nisi conscientie suæ noram
cauterio voluisset inurere, hujusmodi munus unquam
ambire potuisset. Deinde & exemplum Pauli alio-
rumque antea sceleratorum postea autem religiosissi-
morum pro hac sententia pugnat. Nam Paulus quidem
blasphemus & persecutor & violentus fuit, magnus
tamen

tamen evasit Apostolus. Et cum Pastores nihil nisi
sacra tractent, diu atque noctu indefessa manu sacra
pervolvant Biblia, vitia taxent, virtutes e contra com-
mendent, præfractis peccatoribus terrorem anathe-
mate legis incuriant, poenitentes evangelio erigant,
hocque pacto optimam Peccatorum suorum quondam
perpetratorum poenitentiam quotidie agendi ansam
nanciscantur, quomodo ejusmodi sibi melius consu-
lere potest, quam si vel petitis modestis, vel aliis
mediis legitimis sibi munus Pastorale acquirat? Si-
quidem eo aures ipsi vellicantur, ut in memoriam,
semper revocet, quid egerit, opusque jam esse, a
somno expergisci, & impofterum tanquam in die,
compositè ambulare. *Nosti enim*, scripsit Athanasius Rom. XIII. ii.
ad Dracontium, *eos, qui ita creati sunt dispensatores my-* Epistol. ad
steriorum, rectius secundum scopum sese incitasse ad brabe- Drac. p. 345.
um superne vocationis.

§. VI.

Requiritur quoque, ut Candidatus sit adultæ ætatis.
Quamquam enim Paulus per *νῶστος* illum proprie, qui
à falsa religione nuper ad veram transtulit, l. c. intelligat,
recte tamen illud asseritur, quia Judice Magnif. Dn. Præ- l. c. §. 2.
fide meo, *juventus contempti plerumque exposita est, per
quam ministerii fructus impeditur.* Determinari tamen
non potest, quia ætate ad ministerium aspirari queat,
cum Timotheus ipse juvenis episcopatu functus sit,
nec Paulus, inquit, *Episcopum oportet esse unῶστος*,
adolescenciam prorsus ab hoc munere exclusit. *Nihil*
enim, si illam significare voluisset, ait Cl. Espencæus, pro- Comment.
bibeat dicere, non odolentem aut non natu juniorem, in h. l.
sed nec Timotheus, ac ne ipse quidem Paulus annos multos
nati,

wati, ille episcopatum, hic apostolatum adepti sunt. Hinc
nec in Episcopo atatem magnopere aut scrupulose requisivit:
Fide modo antiquus sit, uita senex, sensu canus & venera-
bilis: Senectute licet non diuturna, nec annorum numero
computata. Quapropter adolescens Studiosus optime
conscientiæ suæ consulit, cum iudicio virorum pru-
dentia & eruditione clarissimorum relinquit, quando
ejusmodi gravissimum & difficillimum officium am-
bire debeat.

S. VII.

Officium quoque Ecclesiasticis & is juste appetit,
qui nihil sub eo, nisi gloriam Altissimi atque incremen-
tum Ecclesiæ quærit. Quid enim Paulum adduxit, ut
L. C. Sacrae functionis ambitionem tam magni habuerit?
Nonne fuit glorificandi DEUM & Ecclesiam ædifican-
di sub illa latens studium? Quicquid enim ibi ad Ti-
motheum erudiendum scripsit, id Ecclesiæ incrementi,
quod gloriam DEI tanquam comitem inseparabilem,
secum ducit, promovendi ergo docuit. Et Eccle-
siam quasvis prima sua ætate passam fuisse injurias,
& imprimis sanguinolentos Christi hostes ejus Pasto-
res ad martyria rapuisse, ideoque Apostolum munus
Doctoris, quum illud obire quis veritus fuerit, sum-
mis evexisse laudibus, ut quosdam modo alliceret, bo-
num opus illud in se suscipere, jam retuli; ita ut id quoque
luculento satis sit argumento, Paulum ministerii am-
bitionem ob ecclesiam tantum ampliandam commen-
dasse. Quærem autem latet, omnes actiones nostras in
DEI gloriam ultimum tanquam earum finem quocun-
que tempore dirigi debere; nosque ceu Christi regni ci-
ves Ecclesiæ pro viribus inservire teneri? Quapro-
pter

v. 5. 15.

2. Cor. X. 31.

pter eum nunquam criminis postulabis, qui operam suam Ecclesiæ locat, ut ea DEI autem benedictione, illa incrementum capiat: Et facile inde etiam conicies, me non diffiteri, scelus grande esse, istiusmodi sortem desiderare honoris acqvirendi causa; ad quem plurimi, proh dolor! Candidatorum, & gloria Dei & Ecclesiæ emolumento nefarie posthabitis, contendunt, quemq; quamprimum studio Theologico operam dare incipiunt, studiorum suorum unicum finem eligunt; pro ut id gemebundus testatus est, Theologus incomparabilis nunc *in dyois* Magnif. D. D. Carpozovius, cujus verba, quanquam proluxa hic recensere, operæ pretium erit. Ita autem ille Heros: Es ist leider nicht gnugsam zu beklagen / daß die meisten unter denen Studiosis Theologiæ keine andere intention und Abschen bey ihrem studiren haben / wird auch denen wenigsten anders von ihren Eltern in der Kindheit eingebedet / welche / wenn sie es vermeynen mit ihrem Sohne gar sehr guth zu machen / und zum studio Theologico anzufrischen / ihm das hohe Ansehen vorstellen / das etwan die Doctores Theologiæ für andern haben / Ihm ein honorabel Ampt verheissen / darinnen er bey grossen Ehren in guter Einnahime sitzen würde: Von Gottes Ehre und derselben Beförderung / von der Herrlichkeit des ewigen Lebens / darzu er sich und andere Erhalten sollte / ist alles stille. Dahero geschicht es hernach / daß wenn die Gemüther also eingenommen seyn / alles zu diesen nur gerichtet wird / man suchet denen Eltern durch erlangte promotion etliche Freude zu machen / und gedendet / es kan nicht anders seyn / man muß ein Doctor, ein Professor, ein Superintendens werden / und gebräus

in benkeichen
und Trost
Sprüchen
P. I. p. 1284.

Prov. II.
1. For. V.
1. Jacob. IV.

gebrauchet dartzu allerley Mittel / ob man durch Schen-
kassen / Heyrathen / Gastereyen / und andere Gele-
genheit / damit man sich bey denen Patronen infinuiret /
hierzu gelangen möge : geschiehet es nicht / so wird
man traurig / und gedencet / man habe sein Studiren
übel angewendet / sattelt auch wohl gar umb / und
greiffet zu einem andern studio, in welchen man mei-
net hoch hinan / oder doch in ein solch Amt zu kommen /
darin man sich und die Seinen versorge. Hat man a-
ber diesen Zweck erreicht / kan man doch nicht ruhen /
sondern suchet immerfort höher und höher zu steigen /
oder an einen andern Orth zu kommen / da es mehr
Einnahme giebt / und macht aus Kirchen-Diensten nur
einen Dredeßmarck und Gewerbe / welches eines der
größten Mangel ist / so Gottseelige Herzen mit vielen
Seuffzen in der Kirchen geändert wünschen. Super-
biam enim DEUM quam maxime abominari, S. Script.
ubi que testis est. Et is peccata peccatis cumulat, qui e jus-
modi detestandum scelus sacri officii ambitione obte-
gere nititur. Qvam ob rem Hieronymus etiam non
immerito quævis infortunia tali ambitioso minatus est,
cum, qui episcopatum, inquit, desiderat, bonum opus desiderat,
non dignitatem, si autem despecto opere solam aspexerit digni-
tatem, cito corrui turris in Siloa, & excelsa cedri fulmine se-
riuntur. & erecta cervix frangitur, & cygnus extento collo, & in
sublime se tendens, etiam inter immundas volucres computa-
tur. Nec minus peccat, qui ob quæstum sibi comparan-
dum aliaque id genus provinciam Pastoris ambit.
Ministerium enim ambiens, sine avaritia, Apostolo ju-
bente v. 3. ut Hieronymus vertit, esse debet, & talis,
ut Origenis verbis utar, qui Episcopatum desiderat, ut
gloriam

Prov. III. 24.
1. Petr. V. 5.
Jacob. IV. 6.

gloriam apud homines consequatur, vel hominum assentationem caperet, vel questum ab eis accipiat, qui sermonem fidei amplectentes pietatis causa dant, bonum opus non desiderat, neque potest esse irreprehensibilis, neque sobrius, neque prudens, ut pote qui gloria (ego huic vitio & avaritiam addo) ebrius sit, & intemperanter illis fuerit ingurgitatus.

S. VIII.

Deinde etiam functio Ministerii legitime desideratur, si illam adipiscendi iusta adhibentur media. Nam cum Paulus nos docuerit, ejusmodi munus ambire, si modo id ob finem justum fiat, virtutem esse præclarissimam; & juxta, Candidatus ut irreprehensibilis sit, requisiverit, quod autem idem est, ac à ne- Gerh. in h. l. mine ob gravius aliquod crimen juste posse reprehendi, vel ut Lyra vertit, integra fame, & nullo notabili defectu reprehensioni obnoxium esse, facile exinde colligitur, neminem nisi per ostium in Christi ovile intrare debere. Hinc ante omnia Candidatum, nisi suam lædere famam, & ἐπιληψίᾳ, quod autem hic Apostolus severissime prohibet, esse velit, nec Magistratum vel illum, cui jus vocandi est, corrumpere auro sive largitionibus aliis, nec hoc Sanctum emere officium decet. Qvam nefaria enim ejusmodi emptio sit, ne inanissimum prudentiæ quidem fugit, quam detestabilis vero in oculis Sanctissimi, quamque perniciofa, testis Petrus est, qui, cum Simon Magus ipsi pecunias offerret, ut dona Spiritus Sancti miraculosa, quibus Apostoli excellabant, sibi concederentur, pecunia, inquit, tecum sit in perditionem, quoniam donum DEI AR. VIII. 20. 21. existimasti pecuniis parari. Non est tibi pars, neque fors in ratione hæc: Cor enim tuum non est rectum coram DEO. Et quamquam, T. IV. Lib. de Dignit. Sacerd. p. 45. ait Ambrosius, oculis carnalibus videatur, quasi Episcopus magnus

magnus (loquitur Pater venerandus de eo, qui sibi argento munus Episcopale comparavit) divinis tamen obusibus inspicitur leprosus magnus. Per pecuniam acquisivit indebitum ordinem, & Deum perdidit in interiore homine. Caro suscepit dignitatem, & anima perdidit honestatem. Caro ancilla domina est facta anima, & anima, quæ erat domina, facta est famula carni. Caro dominatur populis, & anima servit demoni. Carni sacerdotium comparavit, & anime detrimentum paravit. Et quid prodest hujusmodi homini, si totum mundum lucretur, & anime suæ detrimentum patitur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Quod dedit, cum ordinaretur Episcopus, aurum fuit, cum aliam ordinaret, quod accepit, pecunia fuit, & quod dedit, lepra fuit. Hæc sunt mercimonia iniquorum in perniciem eorum. Quam ob causam quoque, cum verissimum sit, quod cecinit Virgilius,

Lib. III. Æneid. v. 37.

quid non morte alia peccora cogis
Auriferas fames?

& officii ecclesiastici dignitate ad illud ambiendum, quanquam id multo acquirendum sit sumtu, semper tamen quidam alliciantur, id quod probat exemplum Arianorum, quos Athanasius nomen episcopale vendidisse, ac emisse refert; nec non Ministri Ecclesiæ ob nummos numeratos duntaxat electi, gregi suæ plerumque magis nocere quam prodesse soleant, leges & Imperatores & aliquot Pontifices cordati tulerunt, quibus omnis Pastoralis nundinatio prohibetur, usque, qui sanctam & venerandam Anstibitiam sedem pecunie intervenientia suberunt, & remotionis ex ordine Clericorum, & infamiae damnantur. Imo easdem leges Concilia quoque, quædam, quæ Casparus Zieglerus J.C. us supra laudem meam positus, recenset, promulgarunt. Et memorabile est, quem vis ordinandum

Epist. ad orthodox. in persecut. Arian. script. p. 222. & in Epist. ad solit. vir. agentes script. p. 312.

in libel. de Clerico Re. sit. p. 156.

nandum in Ecclesia Carnotensi jurare oportuisse, se provinciam suam, quæ defuncturus foret, non pecunia emisse. Juramentum hoc his verbis conceptum refert Joh.

Baptist. Souchetus: *Ego N. canonizandus in Ecclesia Carno-* ad Ivonis
tensi juro super istas sanctas reliquias, quod pro ista præbenda, Canont.
cujus investituram expecto, non dedi, nec promisi, nec alius pro Epistol. 43.
me dedit, aut promisi, me sciente, aurum vel argentum, vel pec-
uniam aliquam, vel aliud, quod per pecuniam aliquam debeat
aut valeat comparari, & si promissum fuerit, per me non solve-
atur. Cui consuetudini plane similem in ecclesiis sui Duc-
atus haud ita pridem quoque introduxit Serenissimus
Dux Holsatiæ FRIDERICUS III. gloriosissimæ memo-
riæ, qui nupero prælio infelici contra Serenissimum
Regem Poloniæ dimicans, occubuit, siquidem ille lauda-
tus Princeps, quemlibet ordinandum jurejurando testa-
ri jussit, se sibi munus suum vel auro vel largitionibus ali-
is minime comparasse.

§. IX.

Nec minus integritatem suam à Paulo sæpissime, commendatam sibi; plane necessariam servat Candidatus, si officium sacrum non conditione ducendæ in matrimonium cujusdam personæ sibi acquirit, nec aliud quippiam illiciti, tanquam medium, ad id obtinendum, adhibet. Nam (1.) & is Simoniam execrabilis arguendus est, qui pro parochia potiunda officium aliquod in temporabilibus rebus præstat. *Canonistæ enim Simoniam ex mu-* l. c. p. 94.
nere dato vel promisso æstimantes, munus istud, inquit Zieg-
lerus, triplex faciunt, & hinc triplicem etiam Simoniam. Aliud
munus eis dicitur esse à manu, aliud à lingua, aliud ab obsequio;
sub munere à manu, intelligi volunt pecuniam, & sub hac omnes
res temporales pretio æstimabiles, etiam remissionem debiti. Sub

munere à lingua comprehendunt laudem, disuperium alterius
competitoris, patrocinium advocati, intercessionem & com-
mendationem apud Principem, si tali promissa aut petita fue-
rint: sub munere ab obsequio contineri dicunt, si ministerium
aliquod in rebus temporalibus præstetur. Quomodo vero
Candidatus Patrono officium gratius acceptiusque præ-
stare posset, quam si ejus ancillam mulierem vel puel-
lam indoratum ipsique cognatam ducit? hinc ille merito
criminis Simoniae arguitur. (2.) Nec minus peccat,
qui per aliud quicquam Sanctitati Sanctissimi Numi-
nis adversum sese in officium ingerere nititur. Eo-
rum enim damnatio, iudice Paulo, justa est, qui ajunt,
Rom. III. 8. Faciamus mala, ut veniant bona. Non reprehendo
autem, cum officium Pastoris non conditione ducendæ
alicujus personæ in matrimonium, acquirendum esse,
dixerim, morem nonnullarum Ecclesiarum, utpote
Mecklenburgensium, Pomeranarum aliarumque infe-
rioris Saxoniae, quæ plerumque Pastores saltem ru-
rales sub conditione ducendi Pastoris defuncti viduam
vel filiam vocant. Castigo enim tantum illos, qui,
ubi imprimis hic mos non invaluit, per matrimoni-
um, quod cum persona Patrono dilecta inire pollicen-
tur, animos superiorum præparare student, ut cœ-
teris Candidatis tantum præferantur, & ejusmodi
potiantur officio, quique magis amore parochiæ
quam virginis vel viduæ ducendarum illas matrimo-
nio secum jungunt. Laudo potius illarum ecclesia-
rum consuetudinem, ad alendas Pastorum defunctorum
vel viduas vel filias à Superioribus introductam,
& huc usque conservatam, quam quæ plurimi Theo-
logorum Doctissimorum pienssimorumque pro-
bant,

bant, & contra tela contra sententiarum fortiter defendunt.

§. X.

Ut autem & iusta media, quibus modo honores Pastorales, nisi Candidatus Paulo adversus esse, jubenti in loco à nobis adducto, ut talis ecclesia Pastor eligatur, qui sic virtute conspicuus sit, ut nec à se, nec ab alio de ullo vitio reprehendi possit, nec in probrum & laqueum calumniae incidere velit, peti possunt, paucis attingam, tempus monet. Ambir autem legitime officium Candidatus, si (1.) publice tum disputando, tum concionando se dignum probat, qui ecclesiae ad docendam illam proponatur, hocque pacto se nobilitat. Nam hoc non menti Apostoli solum congruum est, utpote qui *Ministrum eligi voluit*, inquit Gerhardus, *non neophytum, sed multo tempore prius probatum*, sed & haec diligentia est admodum laudabilis, atque cuilibet persuadet, illum ad ecclesiam regendam idoneum esse, quod esse necessarium, supra dixi. Imo haec luculenter satis testatur, Studioso nec otio totam suae vitae tempus consumendi, nec sese vi in officium ingerendi, animum esse, quod utrumque flagitium est. (2.) eo adlaborat, ut inculcata vita officiique piis Patronis se commendet, atque eos sibi obstringat, ut eo magis illis ipse promotio curae sit. Quippe innocentiae studere, Christiani est, nec minus proximo pro viribus inservire, quod utrumque & Apostolus à futuro Ministro requirit. Deinde nec finis horum bonorum operum est culpandus, si modo eorum non unicus & primarius sit, atque sic Candidatus ab abominabili hypocrisis immunis. Hodie enim, vocatione immediata deficiente, DEUS per homines vocat, & officium sacrum appeti posse, iam supra dictum est.

Espenc. l. c.

v. 6.

in Commento
in h. l.

v. 2.

Ep. VI. 8.

Epist. X.

apud Dede-
ken. V. I. P. I.
p. 685.

est. (3.) manus ejusmodi modestis sibi expetit precibus, hisqve factis, providentia Altissimi fretus, acquiescit. Non opus autem hic esse, persuasus sum, ut pluribus evincatur argumentis, & licitum esse, officium ecclesiasticum precibus exposcere; siquidem jam comprobavi, Studiosum Theologiæ Apostolo minime contrariari, si se ad munus sacrum administrandum offerat, quod autem absqve supplicibus verbis fieri nequit: quam ob rem illud tantum addo, Esaiam Evangelistam V. T. se DEO sua sponte obtulisse, atqve desiderasse, ut ad ejus verbum prædicandum mitteretur; & ineptos nonnunquam, teste Basilio, constitui Pastores, cum idonei & pii se non offerant. Officium autem illud non sæpe iteratis precibus extorquendum esse, eam ob causam dixi, cum sese in officiumingere, quocunque modo & illud fiat, voluntati summi Numinis adversum sit. Denn ein Bischoffs-Ampt begehren / inquit Theologus de tota Ecclesia Christi meritissimus B. D. Mart. Chemnitius, heisset nicht / daß sich einer ohne ordentlichen Veruff ins Ampt dringen solle / sondern wenn einer der Lehre gründlichen berichtet ist / und ziemliche Gaben hat zu lehren / wenn derselbige seinen Dienst anbeut / der suchet dadurch nichts anders / denn daß der liebe GOTT durch ordentlichen Veruff erklären wolle / ob Er seines Dienstes zu dem Ampte in der Kirchen brauchen wolle / und soll derselbige auch also gesinnet seyn / wo auff das anbieten der ordentliche Veruff nicht folget / daß Er sich selbst nicht eindringe oder practicire / sondern mit dem David sage: wird er sprechen: ich habe nicht Lust zu dir / siehe hie bin ich / Er machs mit mir / wie es ihm wohl gefält.

Et

Et Theologus pientissimus jam sæpe laudatus B. D. Joh. Gerhardus, qui ecclesie, ait, suam operam offerre, liberum de se aliis permittere debet judicium, nec occultis artibus & illegitimis modis sese ingerat, sed vocationem ordinariam & legitimam expectet, ne desiderium mutetur in cursum, nec τὸ ὀρέξασθαι, quod commendat Apostolus, degeneret in τὸ ἐξήσθαι, quod damnat Prophetæ Jeremias c. XXII, 21. nec honesta muneris petitio in famelicam & inhonestam ambitionem desinat.

Loc. Theol.
T. VI. §. 116.
p. m. 192.

§. XI.

Posthæc & juste functioni ministerii impetranda opera datur, si legitimam illius ambitionem temporis ratio expostulat. Id enim luce clarius ex textu Paulino elucescit. Nam nonne crebræ Christianorum persecutiones, eorum gravissimi cruciatus & martyria, nec non fere metuenda totius ecclesie extirpacio Paulum commovebant, ut id summæ veritatis esse, assereret, quod, qui episcopatum ambiat, bonum opus desideret? Ut autem quasdam tantum hujus argumenti species brevissimis recenseam, officium appeti posse, statuo, si primo facies ecclesie vel ob persecutiones vel ob pestem aliaque id genus infortunia sit turbida ac tristis, eumque ob ejusmodi pericula quivis ferè officium illud detrectet. Hanc enim & arrogantia & avaritia vacuam ἐπιθούλην l. c. Paulus potissimum commendat, eamque præclarissimum dicit opus. Ne vero, cum hac de re prolixius supra actum fuerit, actum agam, B. L. ad Sect. I. §. 5. & 7. remitto.

§. XII.

Deinde quoque ambitionem ministerii nomine, præclarissimi operis dignam esse, censeo, quando ecclesia Patria egeat Pastore, ejusque munus derelictum, ut patriæ

ut patriæ suæ operam & studium navet, quis appetat, Nam cum Apostolus tale desiderium, quod non alterius, sed ecclesiæ tantum commodum quærit, sacro potius officio, minime reprehendat, quippe qui illud potius l. c. anxie commendat, quis dubitavit, eum summam mereri laudem, qui amore in patriam inductus, ejusmodi desideret provinciam? Præterea ad inserviendum Patriæ & lex naturæ nos obligat; ideoque indecorum est, illi nostram denegare operam; quapropter etiam

In Ran. Act.

V. Scen. 4. Aristophanes inquit,

Μίσω πολίτην, ὅς τῆς ὠφελῆν πάτραν
βραδύς πέφυκε, μάλα δὲ γέ βλάπτειν ταχύς
καὶ πρόσιμον αὐτῶ, τῇ πόλει δ' ἀμήχανον.

*Civem hunc ego odi, qui in servanda patria
Fit tardus, in ledenda eadem fit celer,
Sat commodus sibi, civitati incommodus.*

Constat vero, Theologiæ Candidatum patriam suam, non magis officiis demereri posse, quam si dona à DEO sibi concredita patriæ ecclesiæ consecrat, iisque ejus incrementum promovere admittitur. Quis itaq; criminis illum postulabit, qui, suam ut patriam juvet, ecclesiasticum ambit officium.

§. XIII.

Porro nec minus illa justa est, cum Candidatus prius certior est factus, quam decrevit, ejusmodi arduam appetere spartam, plurimos in ecclesia esse, qui ipsum sincero prosequantur amore, ipsumque sibi Pastorem exoptent, jus autem illum eligendi solum penes Magistratum est, ut in patria mea atque aliis locis illi vicinioribus hæc consuetudo invaluit, cæteris duobus

bus statibus Ecclesiastico ac Oeconomico, sponte de suo jure cedentibus. Quicquid enim is summo studio indagare debebat, quem Paulus suo tempore ad suscipiendum in se alliciebat ministerium, id (puto autem incrementum ecclesiæ) ejusmodi sua sponte se offert. Nam talis amor non temere respuendus est, sed tanquam quædam vocatio divina magni haberi debet; siquidem ille quemvis prosperrimum ministerii successum certo promittit. *Quando enim, ait D. Christ. Weberus, plebi desideratus Pastor datur, illi (Pastori) cuncta humanitatis officia sponte obambulant, quæ alias multa prece ac pretensione vix extorquet.*

in Tract. Juris Patronal. §. 110. 91.

§. XIV.

Posthæc nec criminis ille reus est, qui Virorum quorundam prudentia ac pietate conspicuorum svasu Pastoris ambit officium. Nam, cum in ejusmodi Viros suspicio non cadat, de iis præsumitur, quod ipsi, officii illius stupenda gravitate Ezech. XXXIII. 7. descripta, accurate perpensa, ante in Candidati studia ac vitam studiose inquisiverint, quam illi consulerint, ut ejusmodi gravissimum appeteret officium, quodque talem dignum judicent, qui Apostoli consilio, illud bonum opus desideret, callentes, eum maxime Apostolo obsequi, qui sedulam naver operam, ut & ipsius sudore magis magisque Ecclesiæ incrementum, quod Apostoli adhortationis unicum fuisse finem, sæpenumero dixi, augeatur; illum vero, qui, quamquam ejusmodi virtutibus ac donis sit instructus, ut magis plurimis aliis gregem Christi pascere posset, otiosus tamen sedeat, in DEUM gravissime peccare. Et non erravero, si, tritum illud proverbium: *Con-*
silium

filium Amici vox DEI, dixero, hic quoque locum habere.

§. XV.

φιλαυτίας quoque vel arrogantiae & is inculari nequit, qui, illi ecclesiae ut praeficiatur, se ipsum offert, cui Candidatos heterodoxia superioribus prorsus, minime vero ipsi incognita, vel ob studia conjuncta, vel ob familiaritatem cum illis contractam, aliisque vitiis Pastoris nomine indignis suspectos praesentari, certe novit. Ejusmodi enim (1) ecclesiam praesenti eripere studet periculo; quod Paulus l. c. potissimum commendat, quodque praclarissimum esse opus, praedicat. (2.) ansam Magistratui praebet conscientiam suam illibatam servandi, quam alias ipse inquinasset, si ejusmodi homines constituisset Pastores; nedum, quod ille desiderio tantum Ecclesiam ampliandi commotus, tale munus ambiat, quod utrumque pium ac justum est.

§. XVI.

Ut autem brevitati studeam, hoc tantum prioribus addo, & officium legitime desiderari, si illud non adeo laboriosum sit, & Candidatus corpore non satis vegeto, ita ut graviori muneri ob suum corpus debile prorsus impar sit, nec eo defungi valeat. Tantum enim abest, ut id nostro contrarietur Apostolo, ut ejus menti optime conveniat, cum studium DEO & Ecclesiae inserviendi quemlibet sibi habere velit, commendatissimum. Et praestat quoque, quoniam suo talento à DEO sibi credito, quoniam non decem, duo tamen alia, lucrari, quam istud perpetuo otio plane abscondere. Deinde ejusmodi languidus suam conscientiam hac officii ambitione reddit tranquillam, si haec forte ipsi
antea

antea objecerit, ipsum esse inutile terræ pondus; nec
non suum animum ad Ecclesiam ministrandam pa-
rarissimum omnibus probat, ita ut non amplius sit,
quod ipse vereatur, ne & alii eum negligentiae dete-
stabilis arguant.

§. XVII.

Hactenus Studioso licitum esse, ecclesiasticum,
desiderare officium, paucis comprobavi. Jam an-
quoque Pastores, qui jam Ecclesiam ministrant, aliud
aliud Ecclesiæ Pastorale munus appetere queant, cir-
cumspiciam. Et quanquam ejusmodi, nisi ob ratio-
nes gravissimas ecclesias suas relinquere, atque am-
pliora ambire munera nequeant: iis tamen non omni
ambitione interdicitur, prout id consiliis saluberrimis
Virorum Doctissimorum ac ipsa experientia quoti-
diana edocemur. Quando autem & quomodo Pa-
stores operam navare queant, ut ipsorum curæ alia
Ecclesiæ concredantur, paucis quoque dicturus sum.
Appetit autem Pastor aliud in alia Ecclesia legitime
officium, cum I., se in illa quam in sua Ecclesia majo-
ra & præclariora officia DEO præstare valere, novit.
Quippe (i.) dubitari nequit, eos etiam, qui cœtui fi-
delium jam præerant, alterum Episcopatum, qui cæ-
teris vel ob majorem hostium sævitiam periculoso-
r, ac ideo à nemine fere desiderabatur, vel qui ob
populi multitudinem cum pluribus conjunctus mole-
stis, eamque ob causam gravior erat, ambire, Apo-
stolum voluisse. Nam cum pauci admodum tunc
temporis eruditione & notitia rerum Theologicarum
excellerent, plurimi vero vix elementorum veritatis
divinæ gnari essent, necessitas id sæpe expostulare

videbatur, ut Minister ex minori Ecclesia in alteram majorem migraret, quia ipsi tanquam exercitato non ita difficile erat, ejusmodi ampliffimæ præesse Ecclesiæ, quam illi fuisset, qui non tanta præditus erat scientia, si hocce gravissimum munus ipsi fuisset impositum.

Syst. L. de
Minist. Eccl.
Tom. H. C.
III. Caf. XV. 14. seqq. in
DEUM peccaret, qui
Conf. VIII.
p. m. 970.

(2.) Cum *DEUS*, inquit B. Brochmandus, huic quinqve illi duo, isti unum talenta committas & concedat, Matth. III. Caf. XV. 14. seqq. in *DEUM* peccaret, qui quinq. ditatus talentis plus non lucraretur illo, cui nonnisi duo talenta divinitus obtigissent. Matth. XXV. 20. Occasionem autem lucrandi animas sibi præscinderet, qui maximis & plurimis donis ditatus, nollet, cum posses, numerosiori catui operam suam locare, & in eo quamplurimos ad regnum *DEI* adducere.

(3.) ejusmodi ambitio ab omnibus Theologis nostris approbatur, ac summis evehitur laudibus. (II.) Quando in cœtu hæreticis misto vivit, & ob eorum infidias ipsi structas quotidie, ut vereatur, opus habet, ne ab illis extingvatur, & præterea per ejus abitum nihil damni vel periculi accersitur Ecclesiæ. Nam (1.) plus ecclesiæ expedit, si superstes est, quia sic & imposterum, jubente id Apostolo, lumen & quasi stella esse potest, in quem omnes intendentes lucem accipiant, inque rectam viam ducantur, quam si in tumulto purridus quiescit. Quis enim in sepulchro serviet domino? (2.) cum quilibet sui proximus sit, ac ille morte sua Ecclesiæ non profit, & Jure naturæ vitæ suæ rationem habere tenetur. (3.) Dum discedere cogitur, nec quicquam incrementi ecclesiæ ex sanguine ejus, si ille profunderetur, accedit, à crimine immunis est, cujus alioquin illi, qui citra omnem necessi-

Psal. VI. 4.

necessitatem ex altera ecclesia in alteram migrant, haud immerito postulantur. III. Si potior pars auditorum, vel cujusdam hominis nefarii instinctu, vel crebris ejus elenchis graviter commota eum irreconciliabili persequuntur odio, atque ideo Pastor animadvertit, se paucos admodum in Ecclesia sua, quancquam omnem operam impendat, lucrari posse. Ipsius enim (1.) officium est, ut gloria Altissimi & incrementum ecclesiae, quantum per ipsum unquam fieri potest, promoveantur, id quod à Ministro Paulus nostro in dicto requirit. (2.) Spes ipsi relicta est, fore, ut alibi ministerii sui successus felicior sit, quam qui hactenus suam in ecclesiam redundavit. (3.) Ejusmodi ambitionem justam esse, clarissimum Pauli exemplum probat, quippe qui Judæos ob eorum præfractam repugnantiam deserebat, seque ad gentiles convertebat. Et facili negotio hinc plura superaddere possem, quæ porro comprobarent, Pastores etiam suarum ecclesiarum ministerio renuntiare, aliaque officia ambire posse, si modo id temporis ratio permetteret. Quapropter binis quoque tantum verbis moneo, iis non minus ac Studiosis, omnes illicitas artes, quibus ad alterius ministerii functionem pervenire possent, atque ac cane pejus fugiendas esse.

§. XVIII.

Cum itaque sole clarius sit meridiano, munera ecclesiastica æque hodie ac tempore Apostolorum ambire, licere; illi valde errant, qui tam teneræ sunt conscientiae, ita ut metuant, ne in DEUM, si functionibus operam darent ecclesiasticis, graviter

Tract. Ro-
tund. Canon
Juris Patro-
natus. p. 98.

LIIVX. 3A

Pia Desid. n.
16. p. 119.

peccent, quique illius servi pigri similes talentum suum abscondere malunt, quam illo lucrari, suamque ecclesiae offerre operam; cujus autem erroris gravissimi iustissimo iudici rationem aliquando sunt reddituri. Verum enim vero nec quis opinari debet, ac si Paulus, nosque cum illo iis patrocinaremur, qui sollicitius iusto sui praesentationem ambiunt, vel cursitant, ut ait Weberus, si forte audiant, quempiam de Pastoribus decumbere, atque ad Praesentatores se quam citissime recipiant, rescriptumque cum rubea cera per anxie affectant, & magno largitionum ore, seu saltem promissionum biatu impetrant: Quo sicubi in omnem eventum movetur egrescens parochus, sibi met successio in Parochiam assignetur. Qui impetus dictu & factu in bonestus est, ac macula sanctum nostrum ministerium Lutheranum denigrans & deformans. Paulus enim ejusmodi praeproperam ambitionem, ac arrogantiae & avaritiae explendam ergo factam l. c. non intelligit, nedum, quod illam commendet. Quippe qui pietatem, imprimis in verbi Ministro, esse quaeritum non vult; sed modestam, iusto tempore institutam, nihil nisi gloriam DEI & emolumentum ecclesiae quaerentem, laudibus effert. Quam ob rem quoque merito biga illa Excellentissimorum Theologorum Rostochiensium B. D. D. JOH. QVISTORPIUS. Magnifici ac Summe Reverendi D. D. JOH. NICOLAI QVISTORPII, Theologi in hac Alma celeberrimi Patroni, Praeceptoris mei colendissimi, Parens post fata adhuc venerandus, & B. D. D. HENR. MULLE-RUS, alique hanc perversam Candidatorum officia invaden-

vadendi consuetudinem sufflaminari, gemebundi de-
siderarunt. Ita autem illorum prior: quum olim, in-
quit, Episcopi præ aliis Christianis ad mortem & mille di-
scrimina propter Christi nomen raperentur, essentque epi-
scopatus, neque honoribus illustres, neque opibus splendidi,
sed laboribus & curis molesti, nulla erat in ecclesia digni-
tatum ambitio. Postquam autem reddita pax est ecclesiis,
& opes una cum dignitatibus creverunt, quod olim recusa-
batur oblatum, jam ultero à filiis hujus seculi contra omnes
canones, non ambitur modo, sed invaditur. Dum Paulus
1. Tim. III. 1. scribit: Si quis episcopatum desiderat, præ-
clarum opus desiderat, respicit difficultatem hujus mun-
eris in primitiva ecclesia, ubi erat episcopatus proximus ad
martyrium gradus. Quare quoque Gregorius Nazianze-
nus vix potuit persuaderi, ut Patri succederet, in ecclesia
Nazianzena. Et Megalander Lutherus: Ich wolte
keine liebere Bottschaft hören / als die / so mich von
Predigampt absetzet.

§. XIX.

Et hæc sunt, B. L. quæ consarcinare temporis
brevitas mihi permisit. Lineas tantum duxi, quas
aliquando, si DEUS vitam concesserit, complere
fortian adnitur. Cæterum *magar'ispara* condonabis,
quæ forte ob temporis breve spatium huic levissimo
operi irreperunt. DEO autem T.O.M. cui
studia mea in nomine ipsius cœpta porro
commendo, sit

Laus & Gloria.

Ad

Praeclare doctnm DN. RESP. SCHAPERUM.

Cura * PATRIS, SCHAPERI, Tui, patriæque
celebris

Optima * spes, curas laudo proboque Tuas,
Et rem, quam curas * avida spe, gratulor omnem :
Ne pariat curas spes ea blanda, precor.

* Scaperus :

Cura, spes ;

Spe curas.

LMQ.

A. D. HABICHHORST, D.

Nobilissimo & Praeclarissimo DNO SCHAPERO,
Disputationis hujus Auctori ut vero & unico,
ita solertissimo doctissimoque,

S. P. P.

UT in Academia nostra, quamdiu ejus orna-
mentum fuisti, Optime SCHAPERI, & indefe-
sam in comparanda solida sacrorum scientia,
industriam & in exigenda ad Divinas huma-
nasque leges vitæ Tuæ innocentia pietatem, non mihi
tantum sed & reliquis hujus scholæ Doctoribus perpetuo
probasti : ita utramq; hanc virtutem in præsentis Disputa-
tione, tanquã in speculo quodam, clarissime expræstisti.
Nam & eruditio Tua, per pulcerrimam Apostolici Textus
exege-

exegesi ad doctrinæ illustri se usu commendatis non
perfunctoriam tractationem diffusa, & Divini Num-
minis timor in argumento, quod ab hujus seculi ho-
minibus in sædum facile abutim trahitur, recte pie-
que excutiendo, ita in eadem radiat, ut ubique Tibi
appareas similis. Hanc tibi laudem, ex quo ab Am-
plissimo PARENTE Tuo & à PATRUO, JO.
ERNESTO SCHAPERO, Medicinæ Prof. & Ar-
chiatro dudum celebratissimo, alterius Tibi Patris
instar repræsentante, meæ cum primis fidei com-
missus es, ut Tibi tribuerem, semper necesse habui.
Nunquam à primo ad nos accessu Tuo vel per ho-
ram fuisti otiosus, nunquam DEI reverentiam, ubi
ad studia Te accinxisti, deposuisti ex animo, ut
lumine Spiritus Sancti, Te in verbo suo informantis,
impleris, ejus lucem quotidie devote implorasti.
Amavi Te impensissime ob hanc animi Tui, inditam
Tibi à DEO, bonitatem, simulque benedictionem,
Divinam, uberrime in Te, studiaque Tua, defluentem,
cum summa voluptate deprehendi. In illis
præcipue Scholis meis, in quibus perpetuo exami-
ne universam Theologiam expono, quæ in sacris
jeceris fundamenta, quam Tibi nexam suis vincu-
lis per universum Theologiæ, ut ita loquar, cam-
pum notitiam acquisiveris, non ego tantum, sed &
commilitones Tui oculis suis viderunt. In Bibli-
otheca mea libros volvens, veteres, recentiores;
in auditoriis privatis publicisque mox audiens,
mox disputans, ad aliorum exemplum, sine ulla,
unquam remissione, fuisti conspectus. Nec ignotæ
mihi

mihī sunt ex familiariori Tecum conversatione, cæteræ dotes Tuæ, quibus Ecclesiam aliquando & orbem eruditum eximie exornabis. Nihil igitur superest, qvām ut patriæ Tuæ, ut PARENTI, SUMMO PATRIARUM ECCLESIA RUM PRÆSULI, deque iisdem præclarissime merito, ut PATRUO, vitæ pariter meæ & aliorum mortalium conservatori felicissimo, hunc ortus ex se & educationis suæ fructum ex animo gratuler, Deumque precer, ut ea, qvæ in Te contulit, dona ad illustrandam nominis sui gloriam & Ecclesiæ per Te ædificandæ salutem, propitio ipsius nutu explicentur. Vale. Scr. in musæo, die XIX. Sept. M DCC II.

DISPUTATIONIS PRÆSES.

Viro Maxime Reverendo, atq; Amplissimo
DN. JOHANNIS AMUELISCHAPERO,
Theologo celeberrimo, Ecclesiarum Marchionatus
Lusatia Inferioris Superintendententi Generali, & Consistorii
ejusdem Provinciae Assessori gravissimo, nec non Pastori
in Lubenz Primario Vigilantissimoque, Commilitoni
olim in Academia Gryphiswaldensi, post in Athe-
næo Patrio, suo Conjunctissimo, hodie in
Christo Fratri Colendissimo,

S. P. D.

JO-

JOANNES NICOLAUS QVISTORPIUS,

Th. D. P. P. ad Div. Nicol. Pastor. R. Mini-
sterii Rostoch. DIRECTOR. hodie &
Facult. Theol. Decanus.

Gratissimum supremi Numinis esse donum,
VENERANDE PRÆSUL, habere Filium sum-
mæ spei, pium, morigerum, eruditum, &
modestum, pacis & concordæ amantem,
nullus probe pensitans hoc ambiget. O felices Paren-
tes, quibus hæc à DEO voluptas contigit! Ut vero Te,
AMICORUM OPTIME, inter eos non ex ultimis sed vere
primis numerem, facit Filius Tuus Primogenitus ju-
cundissimus, Author præsentis Disputationis haud
personatus, & Respondens paratissimus. Per inte-
grum quinquennium novi huncce gnatum tuum,
vidi inter auditores meos eum assiduam, audiui di-
ctum privatim & publice conferentem, ac in Cathe-
dra Theologica, Me Præsidente, omnium cum applausu
disputantem; Imo toti Civitati nostræ dona ejus con-
cionandi singularia innotuerunt, ut Rev. nostr. Pres-
byterio laudatum inter suos Candidatos numerare
haud difficile fuerit. Paucis, vixit ita, ut neminem
læderet, à nemine etiam læsus, quia abs omnibus
ob virtutes egregias amatus est plurimum. Coluit
DEUM religiosè, amavit proximum sincere. Stu-
diosè veneratus est, audivitque Professores, in-
cubuit

buit studiis indefesse. Te igitur felicem propterea
prædico, atque ex toto pectore Tibi de tam bene
nato, bene informato, bene educato Filio, Paterna-
rum virtutum æmulo felicissimo, gratulor. Nul-
lusque dubito, quin mox Filius hucce tuus erudi-
tus, integer vitæ scelerisque purus, habiturus sit.
Patronos Clementissimos, Gratiolissimosque, qui
commendatum propediem ad stationem virtutibus
ipfius convenientem, promoturi. Servet Te DEUS
faxitque ut & in hoc Filio, & in reliqua tua sobole,
Nobilissima, cum Uxore Svavisima & maxime Pia,
gaudia capias infinita. Vale.

Properabam Rostochii

die 2. Octobris,

Mo. 1702.

00 A 6321

ULB Halle 3
002 925 397

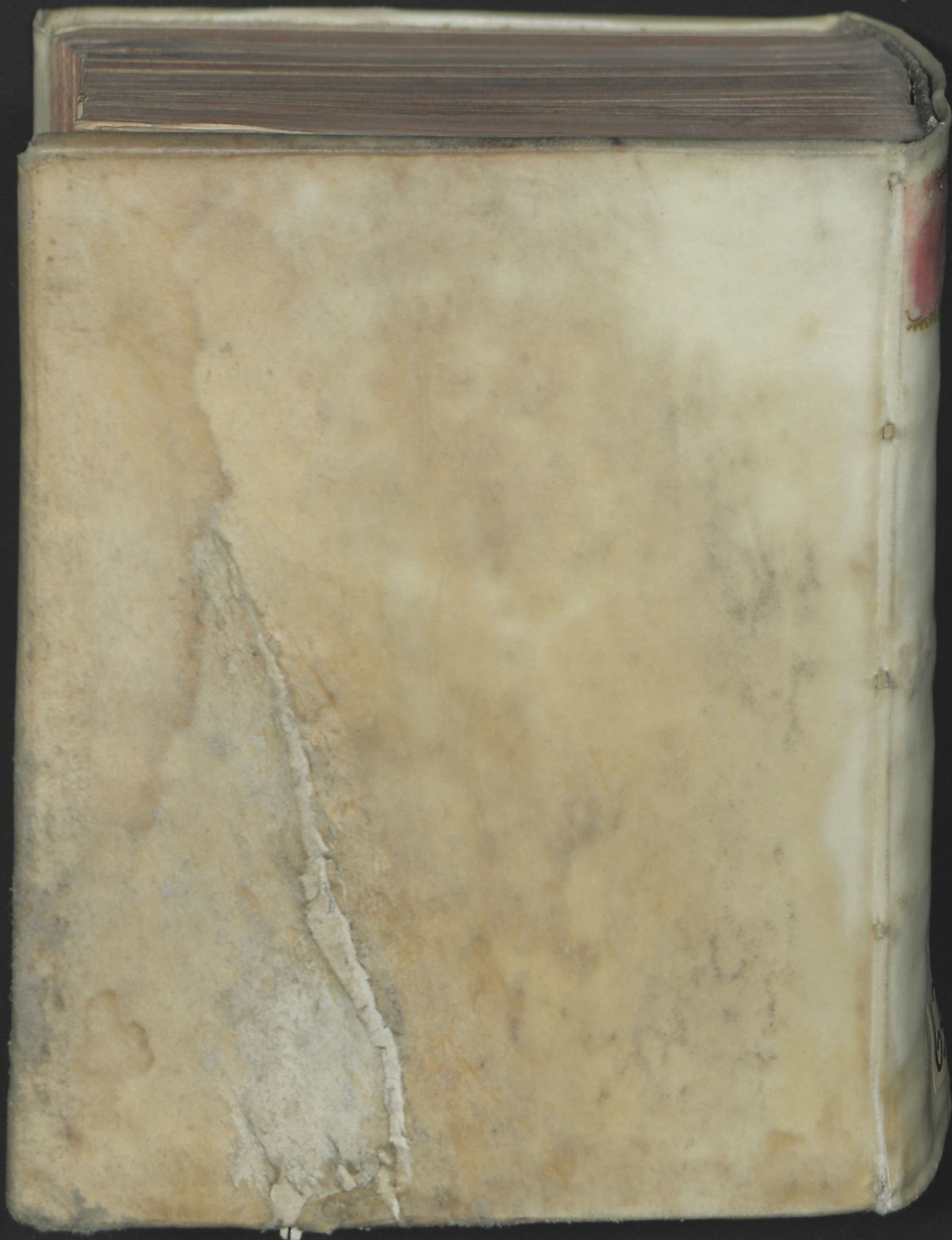

Stb.

Hi. 82

1012

DISPUTATIO THEOLOGICA ¹³ ^A
DE
AMBITIONE
OFFICII EC-
CLESIASTICI

Occasione Dicti Paulini I. Tim. III, I.
CONSCRIPTA,

QVAM
AUXILIANTE DEO TRIUNO,
CONSENTIENTE VENERANDORUM THEO-
LOGORUM ORDINE,
PRÆSIDE

*SUMME REVERENDO, AMPLISSIMO ATQVE
EXCELLENTISSIMO*

DN. JOANNE FECHTIO,

S. S. Theol. D. & P. P. longe celeberrimo, Consistorii
Ducalis Assessore gravissimo, & Districtus Rostochiensis
Superintendente meritissimo,

Dn. Patrono, Præceptore & in Christo Parente
æterna pietate colendo,

IN ILLUSTRIS ACADEMIA ROSTOCHIENSI
HORIS ET LOCO CONSUEVIS

DIE II. OCTOBR. ANNO M DCC II.

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT
AUTOR

**JOHANNES CHRISTIANUS
SCHAPER, Lucca-Lufatus,
SS THEOLOGIE CULTOR.**

Recusa Anno 1715.